

Ochrona wysokich torfowisk bałtyckich na Pomorzu

projekt realizowany przez Klub Przyrodników przy współpracy z pomorskim i zachodniopomorskim Urzędem Wojewódzkim oraz naleśnictwami: Kliniska i Szczecinek

Projekt obejmuje kompleksowe działania zmierzające do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony najlepiej zachowanych torfowisk bałtyckich w Polsce, położonych na Pomorzu (w województwie zachodniopomorskim i pomorskim). Dla osiągnięcia powyższego celu zaplanowano:

- inwentaryzację przyrodniczą oraz opracowanie planów ochrony dla obiektów, które dotychczas takich dokumentów nie posiadały,
- blokowanie rowów odwadniających torfowiska,
- usuwanie nalołów brzozy i sosny, jakie powstały po przesuszeniu torfowisk; usuwanie gatunków obcych (świerk),
- eksperymentalne usuwanie murszu i transplantację torfowców,
- włączenie do działań lokalne społeczności i grupy interesu,
- serię warsztatów poświęconych ochronie torfowisk, w tym wyjazdy studialne do Estonii (naturalne torfowiska wysokie) i Szkocji (renaturalizacja zdegradowanych torfowisk),
- publikację podręcznika ochrony torfowisk wysokich,
- budowę infrastruktury turystyczno-edukacyjnej na 3 obiektach.

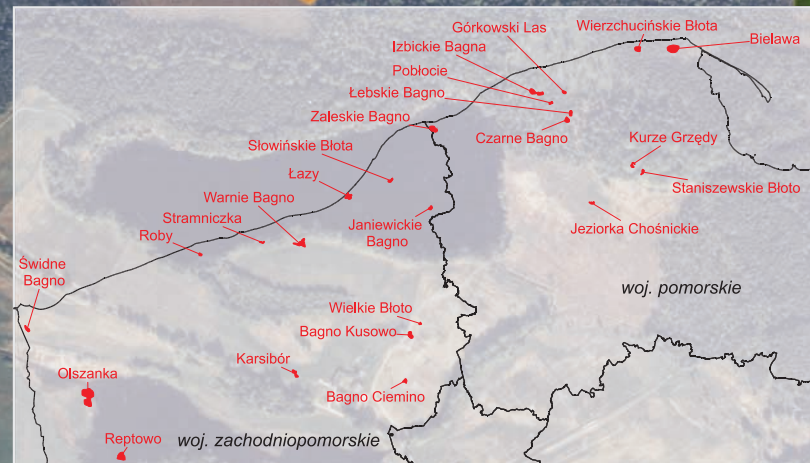
Wyniki

Dla 23 obiektów wykonano niezbędne dokumentację oraz plany ochrony zapewniające utrzymanie lub odtworzenie ich walorów. Wkrótce utworzonych zostanie 10 nowych form ochrony przyrody. Dla zapewnienia torfowiskom optymalnych warunków hydrologicznych rozpoczęto budowę ok. 410 zastawek i piętrzeń oraz zasypywanie ok. 2200 m sztucznych rowów. Od roku prowadzone są zabiegi usuwania nalołów drzew z powierzchni torfowisk (łącznie zabiegi zaplanowano na pow. 600 ha). W przyszłości skuteczność ochrony torfowisk bałtyckich zapewnić ma 25 osób, dobrze wytrenowanych w badaniu, ocenie, planowaniu ochrony i monitoringu wysokich torfowisk bałtyckich. Jednym z elementów projektu jest też dotarcie do społeczności lokalnych i poprawa świadomości na temat walorów przyrodniczych torfowisk.

Klub Przyrodników
ul. 1 Maja 22
66-200 Świebodzin
www.kp.org.pl

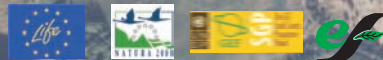
Uczestnicy projektu na warsztatach w Estonii

TORFOWISKA BAŁTYCKIE - SKARBY POMORSKIEJ PRZYRODY

Sponsorzy projektu: Fundusz Life, EkoFundusz, GEF/SGP,

Wydano w ramach projektu "Ochrona wysokich torfowisk bałtyckich na Pomorzu"

Wzrostek bagienny

Welnianeczka darniowa

Co to są

torfowiska bałtyckie?

Torfowiska wysokie typu bałtyckiego stanowią odrębny, regionalny podrodzaj torfowisk wysokich. Są to klasyczne torfowiska zasilane przez wody opadowe, uzależnione od wilgotnego i stosunkowo chłodnego klimatu. Pod względem ekologicznym należą one do torfowisk skrajnie oligotroficznych i kwaśnych, co powoduje, że występująca na nich roślinność wybitnie różni się od roślinności wszystkich innych ekosystemów. Równocześnie roślinność ta wykazuje pewne regionalne zróżnicowanie, wynikające z geobotanicznych różnic w obrębie obszaru, na jakim występują. W Polsce torfowiska bałtyckie mają z reguły powierzchnię 100 - 200 ha, natomiast w regionach o bardziej sprzyjającym klimacie nierzadko powyżej 10 000 ha. Mają one charakterystyczną, kopułową sylwetkę złoża, która w górnej części zbudowana jest niemal z jednorodnego grubego pokładu torfu. Główny obszar ich występowania obejmuje przybrzeżne regiony Europy Środkowej oraz wokółbałtycką strefę Skandynawii. Południowa granica zwartego zasięgu torfowisk bałtyckich przebiega przez północną Polskę. W Polsce z pierwotnej liczby ok. 80 torfowisk bałtyckich, położonych głównie na Pomorzu, do dzisiaj w dobrym stanie przetrwało niespełna 30.

Dlaczego chronimy torfowiska bałtyckie?

Torfowiska bałtyckie to jedne z nielicznych ekosystemów, które noszą znamiona naturalnych a niekiedy pierwotnych ekosystemów. Z tego powodu stanowią ostoję rzadkich, zagrożonych i chronionych gatunków. Gatunki te, w toku milionów lat ewolucji, przystosowały się do życia w specyficznych warunkach; np. torfowce, które magazynują kilkadziesiąt razy więcej wody niż same ważą. Gatunkami posiadającymi szczególnie adaptacje są też roślinki uzupełniające niedobór azotu "pożerany" owadami. Jednak torfowiska bałtyckie to nie tylko niezliczone atrakcje dla przyrodników. Wspólnie z pozostałymi torfowiskami korzystnie kształtują bilans wodny całego kraju poprzez wchłanianie "nadmiaru" wody i jej powolnemu oddawaniu w okresie suszy. Specyficzne właściwości torfu przyczyniają się do podnoszenia poziomu wód gruntowych w sąsiedztwie torfowisk. W złożach torfu zapisane zostały zmiany klimatyczne, historia przemian roślinności, a niejednokrotnie też ślady kultury materialnej człowieka.

Co im zagraża?

Największym zagrożeniem jest ich eksploatacja oraz odwodnienie. Eksploatacja bezpowrotnie niszczy cały ekosystem, nieprzerwanie funkcjonujący od kilku tysięcy lat! Odwodnienia prowadzą do ustępowania gatunków wysoce wyspecjalizowanych (ich wyjątkowe cechy adaptacyjne nie pozwalają im przetrwać w zmienionym środowisku) oraz zarastania drzewami i krzewami. W warunkach zacienienia i systematycznego pogarszania się stosunków wodnych (drzewa w procesie transpiracji dodatkowo osuszają torfowisko) giną typowe gatunki roślin a nawet całe ich zbiorowiska.

Zastawka na Bagnie Ciemno

Jak chronimy

torfowiska bałtyckie?

Historia rozwoju torfowisk bałtyckich, trwająca kilka tysięcy lat oraz stan zachowania powinien wykluczyć wszelką możliwość ich eksploatacji. Aby przetrwały musimy powstrzymać odpływ wód budując proste przetamowania, niekiedy likwidować rowy odwadniające, hamować sukcesję drzew wywołaną działalnością człowieka, wreszcie obejmować je ochroną prawną. Monitoring, badania, obserwacje i eksperymenty - to również działania prowadzące do poznania skutecznych metod ich ochrony.

Torfowiska bałtyckie znalazły się wśród siedlisk przyrodniczych uznanych za ważne dla dziedzictwa przyrodniczego Europy. Dlatego też zostają włączane do europejskiej sieci obszarów Natura 2000 chroniących gatunki roślin i zwierząt oraz typy ekosystemów ginące w całej Europie. Gospodarka człowieka na tych obszarach musi być prowadzona ze szczególną troską, tak by zapewnić im przetrwanie. Natura 2000 chroni europejskie dziedzictwo przyrodnicze - także dla Ciebie i dla przyszłych pokoleń. Wszystkie zachowane polskie torfowiska bałtyckie zostały, lub wkrótce zostaną włączone do tej sieci.

